

Hällfors friskola

Rektorn vid Hällfors friskola

Beslut för grundskola

---

efter tillsyn av Hällfors friskola
i Vännäs kommun

Tillsyn av Hällfors friskola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Vännäs kommun under februari 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Hällfors friskola besöktes av Skolinspektionen mellan den 9-10 februari 2012.

Helhetsbedömning

Enligt både rektor och huvudman genomförs kontinuerliga avstämningar mellan huvudmannen och rektorn bl.a. vad gäller skolans måluppfyllelse, men även allmänna genomgångar av läget på skolan. Detta är i och för sig en viktig förutsättning för att verksamheten vid skolan ska kunna utvecklas. Tillsynen visar dock att kvalitetsarbetet på skolan behöver förbättras. Skolans systematiska kvalitetsarbete behöver tydligare utgå från en analys och utvärdering av skolans resultat och vidtagna åtgärder. Det gäller såväl elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen och skolans värdegrundsarbete, som en utvärdering och uppföljning av skolans arbete med särskilt stöd på skolnivå.

Elevernas möjlighet till ett reellt inflytande över undervisningen är ett annat område som skolan måste förbättra. För att eleverna ska få ett reellt inflytande över sin utbildning är det viktigt att inflytandet anpassas till former som är lämpliga för elevernas ålder och mognad, så att alla elever oavsett utvecklingsnivå kan vara delaktiga. En viktig del i elevernas inflytande är också att de informeras om målen för utbildningen, vilket är något skolan måste arbeta mer med. Elevernas inflytande över sin utbildning är en del i skolans demokrati-uppdrag och är också en viktig förutsättning för att skapa motivation och lust att lära hos eleverna för att deras kunskapsresultat i förlängningen ska förbättras.

Ett annat angeläget område som skolan måste arbeta mer med är det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling. Enligt rektor genomförs en enkätundersökning av elevernas trivsel på skolan vartannat läsår, vilket är en förutsättning för att kartlägga skolans aktuella behov. För att kunna arbeta målinriktat för att motverka kränkande behandling måste skolan dock se till att planen mot kränkande behandling utgår från skolans aktuella behov och att förebyggande åtgärder för att motverka kränkande behandling vidtas utifrån dessa behov. Planen måste också följas upp och utvärderas årligen. Det är viktiga förutsättningar för att eleverna ska garanteras en god utbildning i en trygg miljö.

Skolan måste även tydliggöra sina rutiner för särskilt stöd för att säkerställa att

elevernas behov av särskilt stöd utreds. Detta är viktigt inte minst mot bakgrund av det enligt rektorn finns många elever på skolan som behöver särskilt stöd.

Tillsynen visar vidare att skolan måste se till att eleverna får tillgång till samtliga kompetenser inom elevhälsan samt tillgång till skolbibliotek på ett sådant sätt som krävs enligt skollagen.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudman och rektor måste åtgärda. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Hällfors friskola i Vännäs kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till. En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken Skäl för beslut.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Hällfors friskola att senast den 2012-08-30 avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Rektorn och lärarna klagar inte för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och dess vårdnadshavare har.

Utbildningen är inte systematiskt inriktad på målen i läroplanen och övriga författningsbestämmelser.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

I detta ingår att:

- Skolan måste klargöra för elever vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever har (4 kap. 14 § andra stycket skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter),

- Se till att undervisningen i hem- och konsumentkunskap utgår från och omfattar kursplanens krav (1 kap. 11 §, 4 kap. 5 § skollagen, Lgr 11 och förordning om kursplaner).

Grundläggande värden och inflytande

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hålls informerade i frågor som rör dem (4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, rättigheter och skyldigheter, 2.3 Elevernans ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar).

Trygghet och studiero

Vid skolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

I detta ingår att:

- Se till att det vid skolan genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 6-7 §§ skollagen),
- Se till att det finns en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp (6 kap. 8 § skollagen).

Särskilt stöd

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Den som uppmärksammar att en elev befaras inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen anmäler det till rektor (3 kap. 8 § skollagen),
- Rektor ser till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds (3 kap. 8 § skollagen),

- Vid utredningen sker samråd med elevhälsan (3 kap. 8 § skollagen),
- Rektor ser till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (3 kap. 9 § skollagen),
- Åtgärdsprogrammet följs upp och insatserna utvärderas löpande (3 kap. 9 § skollagen).

Bedömning och betygssättning

Eleven och elevens vårdnadshavare informeras inte fortlöpande om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

I detta ingår att:

- Ge skriftliga omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i samtliga ämnen som eleven får undervisning i (10 kap. 13 § skollagen),
- Se till att det i de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt (10 kap. 13 § skollagen).

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Rektorn ser inte till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

I detta ingår att:

- Rektorn ser till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen (4 kap. 4-5 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar).

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Alla elever erbjuds inte utbildning och resurser i enlighet med författningarna.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

I detta ingår att:

- Se till att det för eleverna finns elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser (2 kap 25 § skollagen).

Omfattning och resurstillgång

För utbildningen saknas nödvändiga materiella resurser för att syftet med utbildningen ska kunna uppnås.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med omfattning och resurstillgång.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna har tillgång till skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande (2 kap. 36 skollagen, Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar).

Huvudmannaskap och godkännande

Huvudmannen följer inte föreskrifterna för utbildningen.

Huvudmannen saknar skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med huvudmannaskap och godkännande.

I detta ingår att:

- Se till att utbildningen bedrivs av huvudmannen och inte överlämna undervisning på entreprenad i andra ämnen än de som framgår av 23 kap. skollagen (2 kap. 5 och 8 §§ och 23 kap. 1, 3-4 §§ skollagen),
- Se till att huvudmannen har skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen och att informationen om rutinerna lämnas på lämpligt sätt (4 kap 8 § skollagen).

Skäl för beslut

Föreläggande:

Bedömningsområde: Undervisning och lärande

Bedömning:

Rektorn och lärarna klargör inte för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och dess vårdnadshavare har.

Utbildningen är inte systematiskt inriktad på målen i läroplanen och övriga författningsbestämmelser.

Motivering:

Information om målen

Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 11) ska skolan klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har.

I intervjuer med elever framkommer att eleverna upplever att de inte vet vad de måste kunna i vissa ämnen och att de inte vet varför de ska lära sig olika saker. Den bilden bekräftas i intervju med lärare och rektor. Lärare uppger att det kan variera i olika ämnen hur tydligt målen för ämnet presenteras för eleverna och att detta arbete inte alltid fungerar på ett bra sätt. Även rektor medger att skolan kan förbättra sig i detta avseende och uppger att det är ett utvecklingsområde för skolan att förmedla målen med undervisningen till eleverna, vilket enligt rektorn inte görs i tillräcklig utsträckning i nuläget.

En förutsättning för att eleverna ska utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål är att eleverna ges information om vilka mål utbildningen har och vad som förväntas av dem. Elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan förutsätter också att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer. För att eleverna ska ges möjligheter till inflytande över utbildningen och undervisningen är det därför viktigt att informationen till eleverna anpassas efter deras ålder och mognad så att alla elever oavsett utvecklingsnivå kan förstå informationen och vara delaktiga. Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av ovanstående att skolan måste tydliggöra målen för utbildningen för eleverna.

Utbildningens inriktning mot målen

För varje skolform och fritidshemmet finns en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen anger utbildningens värdegrund och uppdrag samt mål och riktlinjer för utbildningen. För grundskolan och fritidshemmet gäller Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshem (Lgr 11) som trädde ikraft den 1 juli 2011. Till läroplanen hör kursplaner i samtliga ämnen i grundskolan som ska tillämpas för undervisning i grundskolans ämnen.

Vid tillsynen framkommer följande om skolans undervisning i hem- och konsumentkunskap. Vid tillsynsbesöket uppger rektorn och eleverna att eleverna i årskurserna 5-6 får undervisning i ämnet två gånger per läsår. Vid kommunicering av beslutsunderlaget uppger emellertid rektorn att eleverna får undervisning i ämnet fyra gånger per läsår. Undervisningen består i att en elev får hjälpa skolans kökspersonal under en dag och får då laga mat, diska och baka en kaka. Rektorn menar att eleverna även får undervisning i andra delar av ämnet genom samplanering med undervisningen i bl.a. matematik och de samhällsorienterande ämnena och lärarna försöker enligt rektorn tillsammans göra bedömningen av elevernas kunskaper i ämnet. Detta är dock inte något som framgår av de skriftliga omdömen i ämnet som Skolinspektionen tagit del av. I intervjuer med lärare framgår också att den kökspersonal som undervisar i ämnet endast till och från deltar i diskussioner kring hur undervisningen ska läggas upp enligt kursplanen. Intervjuade elever upplever att de inte fått veta vad de ska kunna i ämnet hem- och konsumentkunskap och de upplever att undervisningen innebär att man bara "går dit och gör saker". Flera elever uppger att de tycker att ämnet är roligt. Vissa elever tycker dock inte att undervisningen känns som skola, utan mer som jobb. Mot den bakgrunden bedömer Skolinspektionen att skolan tydligare måste planera och bedriva undervisningen i hem- och konsumentkunskap utifrån kursplanen i ämnet och se till att eleverna får en undervisning som täcker in samtliga kunskapsområden i ämnet hem- och konsumentkunskap.

Författning:

1 kap. 11 §, 4 kap. 5 § och 14 § andra stycket skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, Lgr 11 och förordning om kursplaner.

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande**Bedömning:**

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Motivering:

Av intervjuer med lärare och elever framgår att lärare och elever på skolan uppfattar möjligheten till inflytande över undervisningen olika. Lärare uppger bl.a. att eleverna har möjlighet till elevinflytande, men att de inte utnyttjar det. Samtidigt uppger lärare att de upplever det som svårt att få eleverna att förstå när de har möjlighet till inflytande över undervisningen och att detta kan vara lättare ju äldre eleverna är. Vid elevintervjuer framträder dock en bild av att eleverna inte upplever att de får vara med och bestämma i undervisningssituationen och att detta inte har förändrats med elevernas stigande ålder. Både lärare och rektor uttrycker också att elevinflytandet på skolan är något som skolan behöver förbättra.

Enligt skollag och läroplan är det både rektor och lärares ansvar att se till att elever ges ett reellt inflytande över utbildningen och att detta inflytande anpassas efter elevernas ålder och mognad. Läraren ska också svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Av förarbetena till skollagen framgår att kravet innebär att det inte är tillräckligt att ge möjligheter för eleverna till detta, utan att ett mer aktivt arbete krävs från skolans sida. För att eleven ska kunna utöva sin rätt att komma till tals framhålls också i förarbetena att eleven måste få information om vad frågan gäller på ett sätt som är begripligt för eleven. Mot bakgrund av detta får det i kravet på att elevernas ska ges ett reellt inflytande över sin utbildning anses ingå att rektor och lärare ansvarar för att eleverna faktiskt förstår formerna för elevinflytande och att de ges inflytande i frågor som faktiskt rör deras utbildning och undervisning såsom arbetssätt, arbetsformer och innehåll.

Författning:

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, rättigheter och skyldigheter, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Vid skolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Motivering:

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Som en del av huvudmannens målinriktade arbete mot kränkande behandling ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan

mot kränkande behandling med en översikt av de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dess åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Skolinspektionen har tagit del av Hällfors friskolas Likabehandlingsplan. Den uppfyller dock inte de krav som ställs i skollagen på en årlig plan mot kränkande behandling. En sådan plan ska bland annat innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Detta förutsätter att situationen på skolan ur ett värdegrundsperspektiv kartläggs för att utifrån en sådan kartläggning kunna vidta de åtgärder som är nödvändiga. I intervjuer på skolan framkommer dock att någon sådan kartläggning inte gjorts. Planen saknar också en tydlig redogörelse för de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever och som skolan avser påbörja och genomföra under det kommande året samt en utvärdering av föregående års planerade åtgärder. Huvudmannen är enligt skollagen skyldig att se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Skolan har genomfört vissa förebyggande och främjande insatser för att motverka kränkande behandling. För att kunna bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling krävs dock att arbetet utgår från de aktuella förhållandena på skolan samt att planerade åtgärder följs upp och utvärderas.

Författning:

6 kap. 6-8 §§ skollagen.

Bedömningsområde: Särskilt stöd**Bedömning:**

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

Motivering:

Rutiner för arbetet med särskilt stöd

Enligt skollagen gäller följande. Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även

utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur det ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt eller i form av anpassad studiegång får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Tillsynen visar att det vid skolan saknas tydliga rutiner för arbetet med särskilt stöd och det är i vissa avseenden oklart hur skolan arbetar med processen för särskilt stöd. Vid intervjuer framkommer att samråd med elevhälsan inte sker regelmässigt när det gäller arbetet med särskilt stöd. Det är vidare oklart när rektorn kommer in i processen kring arbetet med särskilt stöd. I intervjuer framkommer att rektorns roll kan variera. Ibland tas kontakt direkt med rektorn när eventuellt behov av särskilt stöd upptäcks men ibland pratar lärare med rektor endast när de anser det nödvändigt. Det är även oklart huruvida elevernas behov av särskilt stöd faktiskt utreds. Enligt rektorn kan exempelvis vissa utredningar göras när eleven redan har haft olika stödåtgärder. Av den verksamhetsredogörelse som rektorn har lämnat inför tillsynsbesöket framgår också att åtgärdsprogram upprättas så snart en elev riskerar att inte nå målen.

Skolinspektionen bedömer mot den bakgrunden att skolans rutiner för arbetet med särskilt stöd inte uppfyller författningarnas krav. Skolan behöver förtydliga sina rutiner för arbetet med särskilt stöd och se till att anmälan görs till rektorn om det kan befaras att en elev inte kommer att nå kunskapskraven. Vidare ska rektorn se till att det skyndsamt görs en utredning av elevens behov av särskilt stöd innan rektorn tar ställning till om åtgärdsprogram ska upprättas eller inte. Skolan är skyldig att ge en elev i behov av särskilt stöd sådant stöd och att stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. En grundläggande förutsättning för att fullgöra denna skyldighet är därför att skolan utreder elevens behov. Vidare ska samråd med elevhälsan ske vid utredningen om det inte är uppenbart obehövt, vilket inte sker i nuläget.

Åtgärdsprogram

De åtgärdsprogram Skolinspektionen har tagit del av uppfyller inte författningarnas krav. De anger inte resultatet av någon utredning, dvs. vilka behov eleven har. Vidare saknas tydliga och utvärderingsbara åtgärder i åtgärdsprogrammen. Det anges inte heller hur åtgärdernas ska följas upp och utvärderas. Exempelvis anges endast att åtgärdsprogrammet ska följas upp vid behov eller vid utvecklingssamtal. Vid tillsynen framkommer att elevers åtgärdsprogram enbart följs upp vid elevens utvecklingssamtal.

Författning:

3 kap. 8-9 §§ skollagen.

Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning**Bedömning:**

Eleven och elevens vårdnadshavare informeras inte fortlöpande om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Motivering:

Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet upprätta en skriftliga individuell utvecklingsplan som ska innehålla dels omdömen om elevens kunskaper i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, dels sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

På Hällfors skola har varje elev en s.k. IUP-pärm. Pärmerna innehåller bl.a. kursplaner för varje ämne där skolan har brutit ner mål till olika delmoment i undervisningen. I kursplanerna markeras på olika sätt vilka delmoment eleven genomfört och utgör elevernas skriftliga omdömen. De exempel på skolans skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av är av varierad kvalitet och uppfyller i flera fall inte skollagens krav. De skriftliga omdömena ska avse omdömen om elevens kunskaper i förhållande till kunskapskraven i varje ämne. I många fall anges dock endast ett kryss framför vissa delmoment i undervisningen och det anges vad undervisningen behandlat. Det framgår dock inte hur eleven ligger till kunskapsmässigt i förhållande till kunskapskraven. Det framgår inte heller om de moment som inte är förkryssade inte behandlats i undervisningen eller om eleven inte har uppnått dessa moment. De skriftliga omdömena i vissa ämnen kan därför svårigen anses ge eleven ett omdöme om elevens kunskaper i förhållande till kunskapskraven. I IUP-pärmen finns även ett dokument med mål för eleven. Enligt rektorn upprättas detta vid utvecklingssamtalet. Av dokumentet framgår dels elevens egna mål för utbildningen, dels lärarens mål för elevens skolgång. Målen är dock mycket

allmänt hållna och utgör snarare generella målsättningar än konkreta insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt, vilket är ett krav enligt skollagen. Exempelvis anges att eleven ska "bli bättre på engelska", "bli bättre på att läsa och skriva" eller "jobba på i skolan".

I intervjuer framkommer även att eleverna i årskurs 6 inte får skriftliga omdömen i sitt språkval. Dessutom saknas delvis omdömen i ämnet slöjd i den del som avser trä- och metallslöjd. Detta är inte förenligt med skollagens krav då eleven ska få omdöme om sin kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i samtliga ämnen som eleven får undervisning i.

Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen inte uppfyller författningarnas krav.

Författning:

10 kap. 13 § skollagen.

Bedömningsområde: Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**Bedömning:**

Rektorn ser inte till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Motivering:

Enligt skollagen ska utbildningen systematiskt och kontinuerligt planeras, följas upp och utvecklas. Rektorn ansvarar för att sådant systematiskt kvalitetsarbete genomförs vid skolenheten. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Skolinspektionen har tagit del av Hällfors friskolas kvalitetsredovisning för det senaste läsåret. Skolans kvalitetsredovisning tar dock inte sin utgångspunkt i elevernas kunskapsresultat. I redovisningen ges en beskrivning av vad undervisningen har behandlat i respektive ämne samt resultaten av nationella prov i årskurserna 3 och 5. Vidare presenteras en kortfattad analys av resultaten på de nationella proven samt ett fåtal förslag på åtgärder till kommande läsår. Någon egentlig analys av orsakerna till skolans resultat och vidtagna åtgärder har dock inte gjorts. Vidare framgår inte resultatet av skolans värdegrundsarbete. Kvalitetsredovisningen ger i detta avseende enbart en beskrivning av vad som har gjorts under det föregående läsåret, men det saknas en analys av resultatet

av skolans värdegrundsarbete. Detsamma gäller skolans resultat av arbetet med särskilt stöd.

Sammanfattningsvis kan Skolinspektionen konstatera att skolans dokumenterade kvalitetsarbete snarare har formen av en beskrivning av hur verksamheten har genomförts än en egentlig utvärdering och analys av skolans resultat och vidtagna åtgärder. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Kvalitetsarbetet ska således spegla skolans arbete i förhållande till dessa mål, som återfinns i bl.a. skollag, läroplan och kursplaner. Syftet med kvalitetsarbetet är att det ska leda till förbättringar och utveckla verksamheten. Det är därför nödvändigt att en analys och värdering bl.a. av skolans resultat och redan vidtagna åtgärder ligger till grund för ett sådant förbättringsarbete. Skolinspektionen bedömer mot den bakgrunden att skolans systematiska kvalitetsarbete behöver förbättras genom att det bl.a. omfattar och analyserar kunskapsresultaten i samtliga ämnen och resultatet av skolans värdegrundsarbete samt resultatet av skolans arbete med särskilt stöd.

Författning:

4 kap. 4-5 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar.

Bedömningsområde: Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning:**

Alla elever erbjuds inte utbildning och resurser i enlighet med författningarna.

Motivering:

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklassen och grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska, psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.

Tillsynen visar att elevhälsa vid Hällfors friskola inte innehåller samtliga kompetenser som skollagen kräver. Vid tillsynsbesöket saknar skolan tillgång till kurator och psykolog. Verksamheten uppfyller därför inte författningarnas krav avseende elevhälsa.

Författning:

2 kap. 25 § skollagen.

Bedömningsområde: Omfattning och resurstillgång**Bedömning:**

För utbildningen saknas nödvändiga materiella resurser för att syftet med utbildningen ska kunna uppnås.

Motivering:

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena till skollagen en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbiblioteket ska vidare erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till barn och ungdomar efter deras behov.

På skolan finns i en korridor ett par bokhyllor där skönlitteratur finns tillgänglig. Enligt rektor försöker skolan uppdatera de böcker som där finns tillgängliga genom s.k. bokväskor. Rektorn uppger också att eleverna får åka på studiebesök till biblioteket i Vännäs en gång per läsår eller en gång per termin. Eleverna får då låna böcker. Eleverna uppger dock att de inte upplever att de böcker som finns på skolan uppdateras och byts ut särskilt ofta. De upplever inte heller att de har tillgång till något skolbibliotek bortsett från de fåtal bokhyllor som finns i korridoren och inte heller att dessa används särskilt mycket i undervisningen.

Även om organiseringen av skolbibliotek ska vara flexibel för huvudmannen, måste dock organiseringen ske på ett sådant sätt att eleverna får tillgång till skolbibliotek på det sätt som avses i skollagen. Enligt Skolinspektionens bedömning sker inte nyttjandet av biblioteket i Vännäs med sådan kontinuitet att de utgör en del av elevernas utbildning. Vidare bedöms inte heller övriga åtgärder vara tillräckliga utifrån de krav som ställs på ett skolbibliotek. Skolan måste därför se till att eleverna får tillgång till skolbibliotek på det sätt som författningarna föreskriver.

Författning:

2 kap. 36 §, Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar.

Bedömningsområde: Huvudmannaskap och godkännande**Bedömning:**

Huvudmannen har inte förutsättningar att följa föreskrifterna för utbildningen.

Huvudmannen saknar skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen.

Motivering:

Utbildning enligt godkännandet

Enligt skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i bl.a. skollagen. Av skollagen följer att en huvudman, med bibehållet huvudmannaskap, får sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verk-

samhet, s.k. entreprenad. Inom grundskolan får en enskild huvudman överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad. I övrigt är det inte möjligt att överlämna undervisning i grundskolan på entreprenad till en annan huvudman.

Vid tillsynen framkommer att undervisningen i språkval för årskurs 6 utförs av en lärare som är anställd av en kommunal huvudman. Eleverna från Hällfors friskola blandas också med elever från den kommunala skola där undervisningen bedrivs. Enligt rektorn har hon ingen närmare kännedom om undervisningen och vet inte hur det går för eleverna i språkvalet. Eleverna uppger också att de inte vet hur de ligger till i språkvalet och de uppger att de inte heller får någon information om detta vid utvecklingssamtalet.

Organiseringen av undervisningen i språkvalet är inte förenlig med bestämmelserna i skollagen och verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav.

Skriftliga rutiner för klagomålshantering

Enligt skollagen ska huvudmannen ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Information om rutinerna ska lämnas till elever och vårdnadshavare på lämpligt sätt. Tillsynen visar att sådana rutiner saknas vid Hällfors friskola.

Författning:

2 kap. 5 och 8 §§, 4 kap. 8 §, 23 kap. 1 och 3-4 §§ skollagen.

Bakgrund

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Enligt de sammanställningar av elevernas kunskapsresultat som skolan lämnat till Skolinspektionen nådde samtliga elever i årskurs 5 läsåret 2010/11 målen i alla ämnen utom engelska, matematik, svenska, de samhällsorienterande respektive de naturorienterande ämnena. I ämnet engelska nådde 71 procent av eleverna i årskurs 5 målen och i svenska, matematik samt de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena nådde 86 procent av eleverna i årskurs 5 målen. Läsåret innan nådde alla elever i årskurs 5 målen i samtliga ämnen utom i engelska. Läsåret dessförinnan (2008/09) var kunskapsresultaten för eleverna i årskurs 5 jämförbara med resultaten för det senaste läsåret (2010/11).

Andelen elever i årskurs 5 som förra läsåret nådde kravnivån för de nationella proven i ämnena engelska, matematik och svenska var enligt skolans uppgifter 71, 86 respektive 86 procent. Över en femårsperiod har resultaten av de nationella proven i årskurs 5 varierat. Läsåret 2007/08 och 2009/10 nådde samtliga elever kravnivån på de nationella proven i alla tre ämnen. Läsåret 2008/09 nådde endast 67 procent av eleverna kravnivån för de nationella proven i ämnena matematik och svenska. I årskurs tre är resultaten på de nationella proven i ämnena svenska och matematik de senaste tre åren något lägre än resultaten för årskurs 5.

Resultat av värdegrundsarbete

Enligt rektorn har de allra flesta eleverna på skolan en trygg och god miljö. Skolan har dock enligt rektorn haft problem i vissa klasser och elevhälsopersonal har där varit inkopplad. Elever uppger också att det kan förekomma kränkningar på skolan. Skolan har genomfört samtal med föräldrar och elever i grupp och enskilt och enligt rektor har detta gett visst positivt resultat. Skolan har även genomfört vissa andra förebyggande och främjande insatser för att motverka kränkande behandling. Enligt rektor är relationen mellan elever och vuxna på skolan mycket god. Elever uppger att det kan vara stökigt på lektionerna och de önskar bättre arbetsro i klassrummet. Enligt rektor genomförs vartannat läsår en enkät för att kartlägga elevernas trivsel på skolan.

Beskrivning av Hällfors friskola

Hällfors friskola är belägen i Vännäs kommun, ca 1 mil från Vännäs. Skolan har 8 elever i förskoleklass och 44 elever i årskurserna 1-6. Vid skolan finns lärare som ingår i ett arbetslag gemensamt för hela skolan. Skolan inryms i en före detta kommunal skolbyggnad och i nära anslutning till skolan finns ett fri-

stående fritidshem som bedrivs av en annan huvudman.

Enligt Skolverkets beslut den 19 december 1995 (dnr 95:1442) samt den 28 april 2003 (dnr 43-2002:4085) har huvudmannen för skolan godkännande för förskoleklass samt grundskola årskurserna 1-6. Huvudman för skolan är Hällförs-hedens friskola ekonomisk förening.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsråd Stefan Persson och utredare Sara Lyrenäs.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Mia Tjäder
Utredare/föredragande

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).